

Warszawa, 01.07.2022

Prof. dr hab. Bogusław Pacek

Instytut Bliskiego i Dalekiego Wschodu

Uniwersytet Jagielloński

Ocena dorobku - osiągnięć naukowych, osiągnięć w zakresie pracy dydaktycznej i organizacyjnej, współpracy międzynarodowej i popularyzacji nauki dr. Andrzeja Czopa, ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych , w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie - w postępowaniu habilitacyjnym.

Uwagi ogólne

Niniejsza recenzja została sporządzona w związku z uchwałą

Sylwetka Habilitanta

Pan Andrzej Czop ukończył magisterskie studia prawnicze w 1982 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 2010 – 2017 był wykładowcą w Wyższej szkole Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie. W 2004 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk społecznych w dziedzinie nauk o bezpieczeństwie nadany uchwałą Rady Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. W latach 2015-2017 był Dziekanem Wydziału Zamiejscowego w tej uczelni. Od roku 2017 – adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Habilitant zawodowo związany był ze służbą w Policji. Przechodząc kolejne szczeble kariery doszedł do bardzo wysokich stanowisk. Był m.in. Komendantem Komendy Miejskiej Policji w Krakowie, Komendantem Komendy Rejonowej Policji Kraków-Wschód, Radcą Komendanta Głównego Policji, Naczelnikiem

Wydziałów Profilaktyki i Patologii Społecznych KGP, Rzecznikiem Prasowym Komendanta Głównego Policji. Obecnie, poza działalnością naukowo-dydaktyczną w Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie, jest Dyrektorem Generalnym krakowskiego Centrum Bezpieczeństwa. Jest aktywnym członkiem organizacji: International Police Association, Stowarzyszenia Komendantów Policji, Polskiego Związku Pracodawców „Ochrona”

Pan dr Andrzej Czop ubiega się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego po raz pierwszy.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Jako główne osiągnięcie naukowe, w rozumieniu art.219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, habilitant wskazał monografię pt. „Rola specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych w przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym w Polsce”, która została wydana, zgodnie z przepisami art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, przez wydawnictwo naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Habilitant, w podjętych badaniach, postawił sobie za cel wzbogacenie wiedzy w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie w podejmowanej problematyce. Zarówno przeprowadzone badania, jak i ich wyniki zaprezentowane w pracy mają charakter prekursorski. Dotąd nie spotkałem w literaturze przedmiotu jakiegokolwiek potwierdzenia podjęcia takiego tematu. Istnieje wiele publikacji przedstawiających problematykę cywilnych prywatnych formacji ochrony, ale żadna z nich nie dotyczy obszaru udziału specjalistycznych formacji ochronnych w przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym w Polsce.

Należy uznać, że Habilitant podjął się wypełnienia „białej plamy” w naukach o bezpieczeństwie, dążąc do wzbogacenia obecnego stanu wiedzy, obejmując swoimi dociekaniem naukowymi niepodejmowaną dotychczas

problematykę, nieuwzględniony przez innych badaczy ważny obszar bezpieczeństwa.

Monografia jest wynikiem wieloletnich badań naukowych, gdzie Habilitant konsekwentnie zajmował się funkcjonowaniem prywatnego sektora ochrony prezentując szereg wyników w licznych wcześniejszych publikacjach, artykułach, rozdziałach publikacji zbiorowych, książkach kilku autorów. Przygotowując monografię Habilitant skoncentrował swoją uwagę na dążeniu do ustalenia zmian organizacyjno-prawnych zmierzających do zwiększenia roli specjalistycznych Formacji Ochronnych (SUFO) w obszarze zapobiegania zagrożeniom terrorystycznym w Polsce. Należy uznać, że Habilitant właściwie ocenił wagę problemu dotyczącego zapewnienia bezpieczeństwa związanego z zagrożeniami terrorystycznymi w Polsce. Pozytywnie także należy ocenić podjęcie się zbadania roli, jaką mogą odegrać w zapewnieniu tego bezpieczeństwa funkcjonujące w Polsce siły SUFO.

Główny cel badań Habilitant uszczegółowił formułując pięć celów szczegółowych, które zostały przedstawione właściwie i w odpowiedni sposób, precyzują dążenia badawcze.

Problem badawczy zarówno główny, jak i problemy szczegółowe zostały sformułowane w formie pytań. Właściwe udzielenie na nie odpowiedzi pozwala w pełni zrealizować przyjęte cele naukowo-badawcze.

Pewne wątpliwości mam, co do sformułowania hipotezy roboczej, która zakłada, że „potrzebne jest wprowadzenie rozwiązań ukierunkowanych na zwiększenie roli specjalistycznych, uzbrojonych formacji ochronnych w zapewnieniu bezpieczeństwa w obszarze zapobiegania terroryzmowi w Polsce”. Dobrze opracowane hipotezy cząstkowe nie dają jednak możliwości zweryfikowania, z czego ta założona potrzeba wynika i czy w ogóle występuje. Habilitant w 5. punkcie hipotez cząstkowych założył, że „istnieje luka w obecnych rozwiązaniach, której wypełnienie może zwiększyć skuteczność SUFO

w realizacji zadań antyterrorystycznych” i tu pełna zgoda. Przypuszczenie jest słuszne. Może zwiększyć, co nie oznacza jednak kompatybilności, że jest potrzebne wprowadzenie takich rozwiązań.

Analiza treści hipotez częściowych wskazuje, że Habilitant widzi rezerwy w potencjale SUFO, które mogą być wykorzystane do działań antyterrorystycznych.

Do osiągnięcia założonych celów, rozwiązania problemów badawczych oraz weryfikacji hipotezy Habilitant posłużył się pięcioma metodami badawczymi, które zostały dobrane właściwie, adekwatnie do potrzeb badawczych. Autor wykorzystał m.in. metodę sondażu diagnostycznego, zastosował technikę wywiadu eksperckiego, które dały dobry efekt dla wyników pracy.

Szczególnie cenny był dobór ośmiu ekspertów-specjalistów posiadających szeroką wiedzę i doświadczenie praktyczne wynikające z zatrudnienia w SUFO, kierowania działalnością tych formacji, jak i służących w formacjach mundurowych odpowiedzialnych za zwalczanie terroryzmu i współpracę z prywatnym sektorem ochrony.

W procesie badawczym Habilitant ocenił pięć planów ochrony (wraz z załącznikami antyterrorystycznymi), poddał ocenie audyty bezpieczeństwa przeprowadzone w wielkopowierzchniowych obiektach handlowych zabezpieczanych przez SUFO.

Habilitant w swojej monografii uwzględnił także wyniki wcześniej prowadzonych przez siebie badań, które zostały opublikowane w jego wcześniejszych monografiach.

Monografia składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia.

Rozdział I zatytułowany „Współczesne zagrożenia terroryzmem” przedstawia teoretyczne aspekty terroryzmu. Habilitant dokonał w nim przeglądu definicji

terroryzmu oraz opisał jego istotę. Podał także klasyfikacje terroryzmu biorąc pod uwagę różne kryteria i najbardziej popularnych autorów zajmujących się problematyką terroryzmu. Ważną częścią tego rozdziału jest rzetelnie opracowany podrozdział przedstawiający genezę i rozwój terroryzmu. Istotny dla całości monografii jest także podrozdział poświęcony ewolucji metod działania organizacji terrorystycznych, który stanowi kompatybilną część z późniejszymi proponowanymi zadaniami dla SUFO w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi.

Rozdział ten stanowi dobrze opracowaną podstawę teoretyczną do dalszych rozważań zawartych w monografii.

Rozdział II zatytułowany „Terror kryminalny” stanowi uszczegółowioną kontynuację rozważań teoretycznych dotyczących terroryzmu. Habilitant skoncentrował swoją uwagę badawczą głównie na opisanu terroru kryminalnego jako przestępczego działania, skupił się przede wszystkim na prezentacji studium przypadków aktów terroru kryminalnego w Polsce.

Rozdział ten wskazuje na działania zorganizowanych grup przestępczych, które posługują się metodami identycznymi z metodami stosowanymi przez terrorystów. Habilitant, poza zdefiniowaniem terroru kryminalnego, wskazał na różnice pomiędzy terrorem kryminalnym a terroryzmem, co należy szczególnie podkreślić, gdyż wielu autorów myli te pojęcia lub stosuje zamiennie,

Rozdział III noszący tytuł „Zwalczanie terroryzmu w Polsce” identyfikuje instrumenty prawnokarne służące zwalczaniu terroryzmu i jest poświęcony głównie opisowi podstaw prawnych antyterrorystycznych działań podejmowanych w Polsce. Habilitant opisał tu również elementy systemu antyterrorystycznego funkcjonującego w Polsce, przedstawił rozwiązania wynikające z ustawy o działaniach antyterrorystycznych z 10 czerwca 2016 r. oraz z wciąż wykorzystywanego Narodowego Programu Antyterrorystycznego na lata 2015-2019.

Pozytywnie oceniam rzetelnie przeprowadzony przegląd obowiązujących w Polsce podstaw prawnych zawartych w licznych ustawach. Doceniam również próbę przedstawienia systemu antyterrorystycznego Polski.

Dostrzegam tu jednak pewien mankament. Habilitant wyczerpująco opisał podejmowane w Polsce działania na poziomie strategicznym, operacyjnym i taktycznym państwa. Jednak, jeżeli przyjąć, że systemem są wzajemnie powiązane ze sobą elementy, które działają kompatybilnie tworząc wspólną całość, to zaprezentowany w trzecim rozdziale materiał nie prezentuje polskich podmiotów odpowiedzialnych za zwalczanie terroryzmu w układzie systemowym. Z mojej wiedzy wynika, że przeciwnie do wielu innych rozwiązań organizacyjnych w obszarze bezpieczeństwa, gdzie rozwiązania nazywane systemowymi, takimi nie są, akurat w przypadku sposobu zorganizowania i funkcjonowania podmiotów odpowiedzialnych za zwalczanie terroryzmu, można mówić o systemie.

Jednak, niezależnie od tej uwagi, przyznaję, że Habilitant wyczerpująco i na dobrym poziomie opisał instytucje odpowiedzialne za zwalczanie terroryzmu na szczeblu strategicznym, operacyjnym i taktycznym państwa.

Spodziewałem się natomiast, że Habilitant wykorzysta szansę na przedstawienie, zgodnie z zamiarem, rozwiązania systemowego, prezentując je w podrozdziale „Fazy działań systemu antyterrorystycznego”, ale i tu Autor wielokrotnie używa pojęcia „system”, ale nie prezentuje, jak działa ten system w poszczególnych fazach działania.

Rozdział IV zatytułowany „Rola specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych w zapewnianiu bezpieczeństwa terrorystycznego RP” zawiera opis podstaw prawnych działania specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych. Habilitant wyróżnił w swoim opisie wewnętrzne służby ochrony oraz przedsiębiorców prowadzących ochronną działalność gospodarczą na podstawie koncesji. W rozdziale tym Autor zdefiniował zadania realizowane

przez SUFO, uprawnienie zatrudnionych w nich pracowników ochrony, dokonał oceny planu ochrony jako podstawowego dokumentu określającego zadania i sposób realizacji zabezpieczenia obiektów podlegających obowiązkowej ochronie, przedstawił ocenę procesu szkolenia kwalifikowanych pracowników ochrony oraz wskazał na formy nadzoru sprawowanego przez państwo nad działalnością SUFO. Rozdział ten został opracowany na bardzo wysokim poziomie, rzetelnie. Porządkuje i klarownie przedstawia problematykę dotyczącą roli SUFO w zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym dotyczącego terroryzmu.

Ostatni, V rozdział zatytułowany „Ocena poziomu przygotowania SUFO i wyszkolenia kwalifikowanych pracowników ochrony pod kątem realizacji zadań antyterrorystycznych” zawiera szereg odpowiedzi na pytania badawcze i stanowi najbardziej istotną część monografii, gdzie odnajdujemy weryfikacje hipotezy. Wyniki przeprowadzonych badań, ustalenia przekazane przez powołanych ekspertów umożliwiły Habilitantowi sformułowanie propozycji rozwiązań, które winny umożliwić SUFO realizację zadań antyterrorystycznych. Propozycje te dotyczą szkolenia pracowników SUFO oraz ich wyposażenia. Mają one charakter normatywny, ekonomiczny i organizacyjny.

Habilitant, zapewne chcąc uwiarygodnić swoje działania, w rozdziale tym przedstawił wprost odpowiedzi ekspertów na zadane pytania i są oni jedynym źródłem wyników badań. Jak sam Habilitant podkreśla, brakuje literatury przedmiotu o tej tematyce, więc nie czynię Autorowi z tego zarzutu, mam jednak wątpliwości, co do ryzyka popełnienia błędu w formowaniu istotnych wniosków jedynie na podstawie opinii ekspertów. Zastanawiam się, czy Habilitant sprawdził, jakie rozwiązania w tym zakresie są stosowane w innych państwach, gdzie także działa prywatny sektor ochrony.

Sądzę, że gdyby Habilitant znalazł wnioski z takich doświadczeń to znacznie wzbogaciłoby materiał poznawczy monografii. Niemniej jednak rozdział piąty oceniam jako wartościowy, przygotowany na dobrym poziomie.

W Zakończeniu Habilitant dokonał podsumowania ustaleń badawczych oraz opisał sposób weryfikacji hipotez, które były pozytywne.

Oceniam, że Habilitant osiągnął postawione cele, właściwie rozwiązał problemy badawcze, przekonująco zweryfikował hipotezy.

Praca potwierdza dobry warsztat metodologiczny Habilitanta, została opracowana na bardzo dobrym poziomie.

Habilitant poprzez przeprowadzone badania oraz opis ich wyników w monografii wniósł dodatkową wartość do nauki – dyscypliny bezpieczeństwa w postaci wypracowania rozwiązań, które mogą poprawić stan bezpieczeństwa, zwiększyć odporność państwa na zagrożenia terrorystyczne. Wnioski z badań – propozycje działań ukierunkowanych na podniesienie poziomu przygotowania specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych i kwalifikowanych pracowników ochrony w obszarze realizacji zadań antyterrorystycznych zawarte na stronach 275-286 w pełni potwierdzają taką ocenę.

Ocena dorobku naukowego poza wskazanym osiągnięciem

Habilitant posiada znany dorobek naukowy uzyskany po otrzymaniu stopnia doktora. Liczba zebranych punktów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego wynosi.....w ocenianym okresie liczonym po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Habilitant, poza recenzowanym dziełem, opublikował 3 monografie samodzielnie:

- Czop A., Udział firm ochrony osób i mienia w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego w Polsce, Katowice 2014, ISBN 978-83-64035-20-3, ss.295,
- Czop A., System bezpieczeństwa publicznego Rzeczypospolitej Polskiej ze szczególnym uwzględnieniem prywatnego sektora ochrony, Kraków 2016, ISBN 978-83-64035-49-4, ss. 228,
- Czop A., Rola specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych w przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym w Polsce, Wydawnictwo

Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków 2021, ISSN 2450-7865, ISBN 978-83-8084-632-6, ss. 310

i 3 wspólnie z innymi autorami:

- Czop A., Ambroży T., Twardosz M., Wpływ tradycyjnego japońskiego systemu zarządzania bezpieczeństwem na kulturę bezpieczeństwa w Polsce, Kraków 2015, ISBN 978-83-64035-36-4, ss. 146, udział Habilitanta 50%,
- Czekaj Ł., Czop A., Pietrzyk M., Międzynarodowe, regionalne i lokalne aspekty bezpieczeństwa, Kraków 2018, Drukarnia Styl Anna Dura, ss. 143, udział Habilitanta 33%,
- Cymerski J., Czop A., Służba Ochrony Państwa i specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne wobec współczesnych zagrożeń, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, Pułtusk 2019, ISBN978-83-7549-235-4, ss. 162, udział Habilitanta 50%.

Ponadto Habilitant jest autorem 42 rozdziałów w monografiach opracowanych pod zbiorowymi redakcjami, z czego 31 z tych rozdziałów zostało w 100% opracowanych przez Habilitanta. Habilitant w ocenianym okresie był dwukrotnie współredaktorem monografii zbiorowych. Opublikował 34 artykuły naukowe, z czego w 14 przypadkach był ich wyłącznym autorem, w 12 – w 80 %, w 5 -w 70%.

Uczestnictwo w konferencjach, tworzenie ekspertyz, udział w projektach badawczych, członkostwo towarzystw naukowych

Habilitant w omawianym okresie 20 razy brał czynny udział w konferencjach naukowych wygłaszając referaty, z czego 13 były to konferencje międzynarodowe. Trzykrotnie był członkiem komitetów organizacyjnych na konferencjach. 6 razy był członkiem komitetów naukowych w organizowanych międzynarodowych konferencjach naukowych.

Habilitant był ponadto redaktorem tematycznym w zakresie prawa i członkiem Rady Recenzentów kwartalnika „Security, Economy & Law”, redaktorem tematycznym bezpieczeństwa wewnętrznego w „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia de Securitate”, redaktorem wydań tomów kwartalnika „Security, Economy & Law”, recenzentem w czasopismach „Security Dimensions” i „Kultura Bezpieczeństwa – Praktyka – Refleksje”.

Habilitant w ocenianym okresie 8 razy był kierownikiem projektów badawczych. Były to projekty realizowane w uczelniach – Wyższej Szkole Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” (5) i Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie (3). Wszystkie te projekty naukowe związane były tematycznie z bezpieczeństwem.

Aktywność dydaktyczna i popularyzatorsko-organizacyjna

Habilitant od 12 lat prowadzi działalność dydaktyczną. Najpierw w latach 2010-2017 był wykładowcą w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie (w międzyczasie od 2015 do 2017 Dziekan Wydziału Zamiejscowego w Katowicach) a potem od 2017 roku do chwili obecnej zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Habilitant pełnił też funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr. Adama Myślickiego.

Oceniając dorobek naukowy Habilitanta niezależnie od oceny głównego dzieła wskazanego przez Autora jako ważne uznaję podkreślenie wkładu, jaki wniósł On do nauk społecznych w dyscyplinie bezpieczeństwa w całym okresie jego pracy naukowej. Koncentrował się w większości swoich prac na jednej wybranej tematyce udziału cywilnych formacji ochronnych w bezpieczeństwie państwa, w tym szczególnym zainteresowaniem objął współczesny terroryzm, jego ewolucję,

metody i formy działania terrorystów oraz możliwości skutecznego zapobiegania i zwalczania terroryzmu z udziałem SUFO. Efektem prowadzonych przez Habilitanta badań był cykl artykułów stanowiący spójną całość. Za wartość dodaną w nauce należy uznać ustalenia badawcze wskazane w artykułach dotyczących terroryzmu chemicznego, który wcześniej nie był przedmiotem zbyt dużego zainteresowania innych badaczy. Habilitant, posługując się uzyskanymi wynikami badań, wskazywał uchybienia w funkcjonowaniu i ochronie najbardziej narażonych na atak chemiczny miejsc. Zarekomendował działania umożliwiające zapobieganie tym zagrożeniom oraz neutralizujące ewentualne skutki zamachów.

Habilitant od wielu lat prowadził badania nad możliwością wykorzystania prywatnego sektora ochronnego do zapewnienia bezpieczeństwa terrorystycznego obiektów, obszarów i urzędów, głównie podlegających obowiązkowej ochronie przez SUFO oraz stanowiący infrastrukturę krytyczną państwa. Były to nowatorskie badania w tym obszarze, kompatybilne z nowo wprowadzoną ustawą z 10.06.2016 r. o działaniach antyterrorystycznych. Dały one cały szereg ważnych wniosków, które Habilitant przedstawił w licznych artykułach, rozdziałach książek i samodzielnych monografiach.

Habilitant, wykorzystując ustalenia naukowe oraz swoje doświadczenie praktyczne wynikające z długoletniej służby w Policji, wypracował szereg wniosków możliwych do wykorzystania w praktyce podczas zapobiegania i zwalczania przestępczości, w tym o charakterze terrorystycznym.

Na podkreślenie zasługują także kierowane i realizowane przez Habilitanta projekty naukowe, choć nie były one projektami Narodowego Centrum Nauki czy NCBIR a projektami realizowanymi w ramach działalności naukowej dwóch uczelni wyższych.

Można to uznać za słabszą stronę działalności naukowej Habilitanta, jednak po analizie podejmowanej tematyki i uzyskanych rezultatów, biorąc pod uwagę, że

wszystkie (8) projekty związane były z bezpieczeństwem państwa, w tym aż siedem z bezpieczeństwa Polski a cztery bezpośrednio z podejmowaną główną tematyką pozostającą w zainteresowaniu Habilitanta należy uznać wkład Habilitanta w realizację projektów naukowych za znaczny i właściwie ukierunkowany.

Biorąc pod uwagę wszystkie ustalenia stwierdzam, że Habilitant spełnia wymagania przewidziane w ustawie dla osób ubiegających się o stopień doktora habilitowanego w naukach społecznych, w dyscyplinie bezpieczeństwa.

Jego osiągnięcia naukowe zarówno monografia wskazana jako główne dzieło, jak i wcześniejsze osiągnięcia naukowe stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej bezpieczeństwa a Habilitant wykazał się bardzo dużą, istotną aktywnością naukową.